

Vergaderjaar 1993–1994

23 247

Wijziging van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten in verband met de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 november 1992, PbEG 1992, L 346/61 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom

Nr. 8

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 18 april 1994

Het door de vaste Commissie voor Justitie uitgebrachte eindverslag geeft ons aanleiding tot de volgende opmerkingen.

De Commissie merkt op dat zij bij tijdige beantwoording van de in het eindverslag gestelde vragen, de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid acht. Wij hebben met erkentelijkheid kennis genomen van deze opmerking van de Commissie. Wij hechten er aan in dezen te herinneren aan de datum van 1 juli 1994 die in de Richtlijn als implementatiedatum is opgenomen. Wij verwijzen in dit verband ook graag naar wetsvoorstel 23 315 dat thans bij de Eerste Kamer van de Staten-Generaal in behandeling is. Bij de daarin voorgestelde wijziging van de Welzijnswet is mede begrepen in artikel 14 de voortzetting van de thans geldende leenvergoedingsregeling als Tijdelijke wet leenvergoeding met als vervaldatum van deze tijdelijke wet 1 januari 1995. Voor deze datum is gekozen in de verwachting dat per 1 januari 1995 de in het nu voorliggende wetsvoorstel opgenomen wijziging van de Auteurswet 1912 kracht van wet zou hebben. Mocht uiteindelijk blijken dat dat niet realiseerbaar zal zijn en is inmiddels de Tijdelijke wet leenvergoeding wel in werking getreden, dan overweegt de tweede ondergetekende indiening van een wijzigingsvoorstel van de Tijdelijke wet leenvergoeding waarbij de vervaldatum wordt aangepast.

1. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

De stelling van de leden van de CDA-fractie dat bij de overheveling van de gelden voor het openbare bibliotheekwerk naar de fondsen geen rekening is gehouden met het invoeren van het thans voorgestelde leen- en verhuurrecht, is correct. Voorzover echter uit deze stelling de conclusie wordt getrokken dat voor de kosten van de beoogde regeling nog in het geheel geen voorziening zou zijn getroffen door de openbare bibliotheken danwel door de hen bekostigende overheden en het een geheel nieuwe uitgavenpost zou zijn, moet er op worden gewezen dat sinds 1 januari 1987 de wettelijke leenvergoedingsregeling op basis van de Welzijnswet van kracht is. In het financiële schema van deze regeling is opgenomen dat vanaf 1987 een door de openbare bibliotheken te betalen bedrag zou worden bijgedragen dat in de daarop volgende jaren geleidelijk zou

worden verhoogd tot een maximum van f 10 mln. Dit maximumbedrag is bereikt in 1991. Deze bijdrage is door de bibliotheken als structurele post opgenomen in hun uitgavenpakket. De dekking ervan vindt plaats ofwel in de vorm van doorberekening aan de gebruikers via de contributies ofwel door subsidiëring door de bekostigende overheden ofwel door mengvormen van deze twee systemen. Tot het niveau van in totaal f 10 mln. zal er voor de openbare bibliotheken of voor de bekostigende overheden voor de uitlening van geschriften dus geen sprake zijn van een nieuwe kostenverhoging die budgettair moet worden opgevangen. De uitkomst van de onderhandelingen kan er toe leiden dat een in totaliteit hoger bedrag moet worden opgebracht of dat er per individuele openbare bibliotheek andere dan de tot nu toe geldende bedragen moeten worden gehanteerd. Wij herinneren er aan dat wij in dezen steeds als standpunt hebben uitgesproken dat een eventuele verhoging van het op te brengen bedrag langs lijnen van geleidelijkheid tot stand moet komen en dat doorberekening van de kosten aan de gebruikers in de rede ligt. Het door de openbare bibliotheken gehanteerde contributiesysteem maakt doorberekening zonder gevolgen voor de begroting van de subsidiënten of van de rijksoverheid ook mogelijk.

In dit opzicht verschilt de positie van de openbare bibliotheken wezenlijk van die van de bibliotheken waarvoor de Minister van Onderwijs en Wetenschappen verantwoordelijk is. Daar doet zich immers het feit voor dat er geen sprake is van contributieplichtige gebruikers terwijl in veel gevallen doorberekening van kosten aan gebruikers uiteindelijk een vertaling vindt in een onvermijdelijke verhoging van ofwel de studiebeurzen ofwel de vergoedingsbedragen voor de instellingen. Beide komen uiteindelijk toch in de begroting van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen tot uitdrukking. Om deze lange en zelf ook weer geld kostende vorm van rondpompen van geld te vermijden, is voor de instellingen op het terrein van Onderwijs en Wetenschappen gekozen voor een directe vaststelling en betaling van een lumpsum door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen.

De leden van de CDA-fractie vroegen waarom er niet voor is gekozen om de door de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur gesubsidieerde landelijke bibliotheken hetzelfde te behandelen als de onderwijsbibliotheken.

Bij de door deze leden bedoelde bibliotheken gaat het in feite om de blindenbibliotheken aangezien er geen andere landelijk werkende bibliotheken door de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur worden bekostigd. In de memorie van antwoord is al gemeld dat de lijn zal worden gevolgd dat door de incasso-organisatie bij de blindenbibliotheken geen vergoedingen zullen worden geïncasseerd. De door de leden van de CDA-fractie geschetste casus doet zich hier dus niet voor.

De leden van de CDA-fractie waren verbaasd dat het onderdeel computerprogramma's zonder nadere toelichting in het onderhavige wetsvoorstel was opgenomen.

Zoals de leden van de CDA-fractie terecht opmerkten, was het uitlenen van computerprogramma's oorspronkelijk geregeld in het thans bij de Eerste Kamer aanhangige wetsvoorstel houdende wijziging van de Auteurswet 1912 in verband met de rechtsbescherming van computerprogramma's (22 531). Bij amendement van de leden Jurgens en Koetje (stuk nr. 13) is in het nieuw voorgestelde artikel 45h het uitlenen van computerprogramma's geschrapt. Aan deze schrapping lag de overweging ten grondslag dat de E.E.G.-richtlijn betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's geen regeling voor uitlenen bevat en dat in de considerans uitdrukkelijk wordt gesteld dat uitlening buiten het toepassingsgebied van de richtlijn valt.

In het onderhavige wetsvoorstel was aanvankelijk het uitlenen van computerprogramma's niet geregeld aangezien deze materie nog was opgenomen in bovengenoemd wetsvoorstel 22 531. In de memorie van

toelichting bij het voorliggende wetsvoorstel is om die reden volstaan met een verwijzing naar wetsvoorstel 22 531 en de mededeling dat voor deze categorie werken is voorzien in een absoluut leenrecht. In de memorie van toelichting bij wetsvoorstel 22 531 wordt terzake van dit onderdeel onder meer overwogen:

«In artikel 45h wordt voorgesteld om naast het verhuren ook het in bruikleen geven van rechtmatig in het verkeer gebrachte exemplaren van een computerprogramma aan de toestemming van de rechthebbenden te onderwerpen. Aan dit voorstel liggen de volgende overwegingen ten grondslag die zijn ingegeven door het specifieke karakter van deze soort werken alsmede door het in de richtlijn gecreëerde beschermingsregime.

Hiervoor is uiteengezet dat aan de regeling in de richtlijn terzake van verhuren de gedachte ten grondslag ligt, dat de rechthebbende hierop controle moet kunnen uitoefenen, teneinde het ongeautoriseerd verveelvoudigen van computerprogramma's, met de ontwikkeling waarvan vaak veel tijd en hoog gekwalificeerde arbeid zijn gemoeid, te kunnen voorkomen. Dit verveelvoudigen kan op eenvoudige wijze geschieden. De aan het verbodsrecht terzake van het verhuren van computerprogramma's ten grondslag liggende overweging, geldt naar mijn mening – onverkort – ook voor het uitlenen van deze werken.

Daarbij moet mede in aanmerking worden genomen dat voor computerprogramma's in tegenstelling tot andere auteursrechtelijk beschermde werken de wettelijke uitzondering inzake het verveelvoudigen voor eigen oefening, studie of gebruik niet geldt. In deze richtlijn zijn de beperkingen op het exclusieve verveelvoudigingsrecht zeer strikt geformuleerd en afgestemd op de specifieke kenmerken van computerprogramma's. Zou thans niet in een leenrecht worden voorzien of zou dit beperkt blijven tot een vergoedingsaanspraak voor de rechthebbenden dan zou dit betekenen dat de rechthebbende het ongeautoriseerd verveelvoudigen van zijn werk niet zou kunnen voorkomen vanwege het ontbreken van een verbodsrecht.»

Wij zijn van mening dat de hiervoor beschreven argumenten voor invoering van een absoluut leenrecht terzake van computerprogramma's, gelet ook op het specifieke auteursrechtelijke beschermingsregime dat voor deze categorie werken op EEG-niveau is geïntroduceerd, nog steeds onverkort gelden. De omstandigheid, dat dit leidt tot 3 verschillende regimes terzake van uitlening, doet daaraan niet af. Het brengt tot uitdrukking dat met de specifieke kenmerken van deze werken rekening is gehouden. Overigens is de eerste ondergetekende bij de behandeling van wetsvoorstel 22 531 niet gebleken dat er inhoudelijke bezwaren bestonden tegen het voorgestelde leenrechtregime voor computerprogramma's.

De leden van de VVD-fractie vroegen om een nadere toelichting op de achtergrond en het doel van de regeling waarbij ministers de leenvergoeding van onder meer wetenschappelijke bibliotheken vaststellen, in plaats van die vaststelling te laten vallen onder de algemene bevoegdheid van de op te richten stichting van belanghebbenden en betalingsplichtigen.

In het onderhavige wetsvoorstel is niet voor een aparte wet gekozen, maar voor een auteursrechtelijke inkadering van het leenrecht. In deze benadering past het niet om uitzonderingen te maken. In het wetsvoorstel is dan ook geen verschil in benadering gemaakt tussen de aan de instellingen voor onderwijs en onderzoek verbonden bibliotheken en de openbare bibliotheken en is er geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid van vrijstelling van betaling van een leenvergoeding voor bepaalde categorieën instellingen zoals in artikel 5, derde lid, van de richtlijn optioneel is geformuleerd. Dit houdt in dat de onder het derde lid van artikel 15c van het wetsvoorstel vallende instellingen evenmin als de openbare bibliotheken zijn vrijgesteld van de betaling van een vergoeding. Verschil treedt eerst op bij de uitvoering van de vergoedingsplicht.

Op grond van overwegingen die in de memorie van toelichting (p. 18–19) en de memorie van antwoord (p. 2–3) zijn genoemd, is gekozen voor een oplossing waarbij de Minister van Onderwijs en Wetenschappen het totaal verschuldigde bedrag voor het leenverkeer in de in het derde lid van artikel 15c omschreven instellingen jaarlijks vaststelt en betaalt. Verschillen in bestuurlijke verhoudingen en praktische aspecten spelen daarbij een rol.

Zoals hiervoor in het antwoord op vragen van de leden van de CDA-fractie is uiteengezet, kunnen de instellingen voor onderwijs en onderzoek anders dan de openbare bibliotheken de kosten van een leenvergoedingsregeling niet doorberekenen aan de gebruikers i.c. leerlingen, studenten en onderzoekers, zonder gevolgen voor de begroting van de subsidiënten of van de rijksoverheid. De Minister van Onderwijs en Wetenschappen kiest voor een regeling die de instellingen van onderwijs en onderzoek vrijwaart van administratieve rompslomp en die geen financiële gevolgen voor de instellingen zelf met zich meebrengt. Nu de Minister van Onderwijs en Wetenschappen de betaling van de regeling op zich wil nemen, kiest hij voor een regeling die geen open einden toelaat, d.w.z. die niet afhankelijk is van een per jaar variërend aantal uitleningen. Op deze wijze wordt zoveel mogelijk recht gedaan aan de eigen positie van de wetenschappelijke bibliotheken. Ook UKB, het samenwerkingsverband van de Universiteitsbibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek en de bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, noemt gegeven de interne organisatie van de wetenschappelijke bibliotheek de voorgestelde regeling een werkbaar instrument.

Tevens is hiermee de vraag van de VVD-fractie naar de mogelijkheid van vrijstelling van het betalen van een leenvergoedingsregeling in plaats van een jaarlijkse afkoopsom beantwoord.

Ook menen wij met bovenstaande reactie voldoende te zijn ingegaan op de vraag van de leden van de fractie van D66 naar de vrijstellingsmogelijkheid van artikel 5, derde lid, van de richtlijn.

Eveneens hebben wij met deze reactie antwoord gegeven op de vraag van de leden van de SGP-fractie naar nadere argumenten voor de regeling van de bibliotheken die tot de verantwoordelijkheid van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen behoren.

De leden van de SGP-fractie gaven te kennen dat indien de openstelling van openbare bibliotheken op zondag algemeen zou worden, daarin een element van oneerlijke concurrentie gelegen kan zijn. Indien openstelling van bibliotheken op zondag inderdaad gemeengoed zal worden, zullen wij ons bezinnen op de daardoor ontstane verhoudingen ten opzichte van de verhuursector voor zover er voor hen geen mogelijkheid tot openstelling op zondag bestaat. De openstelling van bibliotheken en verhurende instellingen is in elke gemeente verschillend. Wij zijn overigens van mening dat mogelijke oneerlijke concurrentieverhoudingen door meer elementen worden veroorzaakt dan alleen de zondagsopenstelling.

3. De leenvergoedingsregeling

Met betrekking tot de door de leden van de CDA-fractie gevraagde stand van zaken betreffende het interdepartementale overleg over het uitgeversrecht merken wij op dat dit nog gaande is. Bij dit overleg zijn de Ministeries van Economische Zaken en Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur betrokken. In december 1993 is een aantal vragen schriftelijk voorgelegd aan de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond. Met deze organisatie heeft op ambtelijk niveau ook mondeling overleg plaatsgevonden. Zodra de antwoorden op deze vragen zijn ontvangen, zal de gedachtenwisseling over dit onderwerp worden voortgezet. Wij zijn gaarne bereid de Tweede Kamer in kennis te stellen van het regeringsstandpunt over dit onderwerp.

Thans kan echter nog niet worden aangegeven op welke termijn dit zal geschieden.

4. Auteursrechtelijke en specifiek cultuurpolitieke aspecten van het wetsvoorstel

a. Auteursrechtelijke/nabuurrechtelijke aspecten

De leden van de CDA- en D66-fractie stelden enkele vragen met betrekking tot de verenigbaarheid van het tijdelijk verbodsrecht met artikel 5 van de richtlijn.

Anders dan de leden van de CDA-fractie, zijn wij van mening dat artikel 5, lid 1, van de richtlijn niet beperkt is tot afwijkingen van het uitsluitende recht om de uitlening toe te staan of te verbieden. In de eerste zin van laatstgenoemd richtlijnonderdeel wordt de mogelijkheid voorzien dat de lid-staten ten aanzien van openbare uitlening kunnen afwijken van het in artikel 1 bedoelde uitsluitende recht, mits tenminste de auteurs een vergoeding krijgen voor deze uitlening. Het in artikel 1 bedoelde uitsluitende recht is het – in de tijd onbeperkte – recht om de uitlening toe te staan of te verbieden; met andere woorden een exclusief leenrecht van auteursrechtelijke of nabuurrechtelijke aard.

De bewoordingen van de eerste zin van artikel 5, lid 1, van de richtlijn zijn zodanig ruim dat de lid-staten de vrijheid hebben te bepalen in welke mate en op welke wijze zij een afwijking van het exclusieve leenrecht mogelijk maken. Dit kan bijvoorbeeld betekenen een regeling van het leenrecht buiten het kader van het auteursrecht, een auteursrechtelijke vergoedingsaanspraak terzake van uitlening of een tijdelijk verbodsrecht. Het standpunt van het NBLC, zoals verwoord in de brief van 14 februari 1994, inhoudende dat het tijdelijk verbodsrecht niet voorkomt in deze richtlijn kunnen wij gelet op het vorenstaande dan ook niet onderschrijven. Wij verwijzen in dit verband naar het in 1993 verschenen boek van J. Reinbothe en S. von Lewinski, «The E.C. directive on rental and lending rights and on piracy» (London, Sweet en Maxwell) waarin eenzelfde interpretatie wordt gegeven aan laatstgenoemd richtlijnonderdeel (blz. 79). Deze schrijvers zijn als ambtenaar respectievelijk adviseur van de commissie zeer nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de richtlijn. Het door de leden van de CDA-fractie genoemde commentaar van de Stichting Auteursrechtbelangen van 18 februari 1994 heeft naar onze mening betrekking op het voorgestelde artikel 12b Auteurswet en niet op het tijdelijk verbodsrecht en is mitsdien voor dit aspect niet relevant.

De leden van de CDA-fractie vroegen zich af of de handhaafbaarheid van het tijdelijk verbodsrecht ermee gediend is dat er geen geharmoniseerde wetgeving is op dit punt binnen de Unie.

Voor zover gegevens bekend zijn over de implementatie van de richtlijn in andere lid-staten, wordt in Denemarken overwogen om terzake van het uitlenen van cinematografische werken en computerprogramma's een exclusief leenrecht te introduceren. De omstandigheid dat er terzake van het uitlenen geen geharmoniseerde wetgeving in de Europese Gemeenschappen tot stand zal komen, is een onvermijdelijk gevolg van de afwijkingsmogelijkheden die in artikel 5 van de richtlijn zijn voorzien. Dit artikel moet dan ook als een compromis worden aangemerkt, waarin de uiteenlopende visies van de lid-staten tot uitdrukking worden gebracht.

Terzake van dit onderwerp is in het vierde lid van artikel 5 van de richtlijn bepaald dat de Commissie vóór 1 juli 1997 in samenwerking met de lid-staten een verslag opstelt over de openbare uitlening in de Gemeenschap. Het ligt voor de hand dat in dit verslag aandacht zal worden besteed aan de implementatie van dit richtlijnonderdeel op nationaal niveau. In een verklaring tijdens de Interne Markt Raad van 18 juni 1992 heeft de Commissie te kennen gegeven dat dit rapport de positie

van de commissie zal bevatten terzake van mogelijke toekomstige wetgevende initiatieven met betrekking tot openbare uitlening.

Wij zijn van mening dat het gebrek aan harmonisatie op dit terrein geen beletsel is voor de introductie van een tijdelijk verbodsrecht zoals voorgesteld in het onderhavige wetsvoorstel. Hetzelfde geldt voor het door de leden genoemde vrije verkeer van goederen en diensten. De richtlijn strekt er – blijkens de considerans – toe verschillen in rechtsbescherming op te heffen (overwegingen 1–3). In het kader van het openbare leenrecht is dit slechts ten dele gerealiseerd. Met betrekking tot dit richtlijnonderdeel hebben de lid-staten een grote vrijheid om een naar hun oordeel passende juridische bescherming van de betrokken rechthebbenden te introduceren.

In het door de leden van de CDA-fractie genoemde voorbeeld van een uitgave die niet in Nederland in het verkeer wordt gebracht en in de Verenigde Staten van Amerika is gekocht, geldt op grond van artikel 15c, eerste lid, een exclusief leenrecht dat wordt vervangen door een vergoedingsaanspraak na verloop van 6 maanden nadat het betreffende werk voor de eerste maal in Nederland door de rechthebbende of met zijn toestemming in het verkeer is gebracht.

De leden van de CDA-, VVD- en SGP-fractie stelden de positie van de CD-ROM en CD-I aan de orde. De leden van de CDA-fractie stelden dat de inhoud van zo'n drager veeleer te typeren is als een computerprogramma dan als een geschrift of een geluidsdrager en vroegen of voor de CD-ROM dus ook het absolute verbodsrecht voor uitleen zou gelden. De leden van de VVD-fractie plaatsten hun opmerking in breder verband. Hoe verhoudt zich de positieve houding van de regering ten opzichte van de zesde overweging van de richtlijn tot het feit dat zij thans geen speciaal regime voorstelt voor CD-ROM en CD-I zo vroegen zij.

De term computerprogramma wordt in internationaal verband thans gedefinieerd als «een verzameling instructies die bestemd zijn om een informatie verwerkende machine een bepaalde functie te laten uitvoeren» (rapport van de door de World Intellectual Property Organization ingestelde «working group on technical questions relating to the legal protection of computersoftware»). De richtlijn betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's (PbEG 1991 L 122) bevat geen definitie van het begrip computerprogramma. De term CD-ROM staat voor compact disk read-only memory, hetgeen kan worden vertaald als compact disk uitleesgeheugen of schijfgeheugen. Het gaat hier om een extern geheugenmedium met een grote capaciteit in de vorm van een optisch leesbare compact disc. In geval van een CD-I, dat als een species van een CD-ROM kan worden aangemerkt, is interactie, communicatie, tussen de gebruiker en het medium mogelijk. Op het schijfgeheugen kan informatie in velerlei vorm zodanig worden opgeslagen dat zij via de computer toegankelijk is en kan worden verwerkt. Dit betekent echter niet dat het schijfgeheugen zelf met een computerprogramma kan worden gelijkgesteld. Voor de CD-ROM en CD-I geldt het absolute uitleenverbod derhalve alleen dan als de CD-ROM en CD-I een auteursrechtelijk beschermd computerprogramma bevatten.

Onze door de leden van de VVD-fractie bedoelde opmerking op respectievelijk p. 4 en p. 9 van de memorie van antwoord moet aldus worden verstaan dat wij thans de technologische ontwikkelingen nog niet vinden nopen tot een speciale regeling voor CD-ROM.

De leden van de CDA-fractie en de SGP-fractie vroegen aandacht voor de positie van bladmuziek in het kader van het uitleen.

Van het door de leden van de CDA-fractie genoemde SEO-onderzoek «Bladmuziek, een onderzoek naar het kopiëren van muziekwerken», welk onderzoek is verricht in opdracht van de Vereniging van Muziekhandelaren en -uitgevers in Nederland en de Vereniging BUMA/Stichting STEMRA, hebben wij kennis genomen. Wij zijn de opdrachtgevers zeer erkentelijk voor dit initiatief. Dit onderzoek bevestigt dat het kopiëren van

bladmuziek geschiedt uit verschillende bronnen (zie hoofdstuk 5.4. van het onderzoek). De openbare bibliotheek is de derde bron waaruit de exemplaren afkomstig zijn, waarvan de kopieën worden gemaakt. Een ander opvallend gegeven is dat van het geleende werk, afkomstig uit openbare bibliotheken, in verhouding tot het aantal geleende pagina's weinig wordt gekopieerd maar dat veel wordt geleend in pagina's. De onderzoekers vermoeden dat verzamelwerken worden geleend waarvan men slechts in een klein deel is geïnteresseerd. Daarnaast blijkt dat de muziekbeoefenaar op uiteenlopende wijze de beschikking krijgt over bladmuziek; koop, schenking, lenen en/of kopiëren. Een ander belangrijk resultaat van het onderzoek is de verhouding in aantallen pagina's tussen gekocht en gekopieerd materiaal (3:1).

Gelet op het feit dat het SEO-onderzoek bevestigt dat het lenen van bladmuziek slechts één van de bronnen is van het kopiëren van deze werken, zien wij geen aanleiding de terzake voorgestelde regeling te heroverwegen. Daarbij tekenen wij aan dat de specifieke omstandigheden die hebben geleid tot de invoering van een tijdelijk verbodsrecht terzake van uitlening zich niet voordoen bij deze categorie werken. Er is geen sprake van een substantieel verhuurcircuit van bladmuziek waarmee oneigenlijke of oneerlijke concurrentie zou kunnen ontstaan. Wel menen wij dat bij de vaststelling van de tarieven voor het uitlenen van bladmuziek rekening dient te worden gehouden met de omstandigheid dat de uitleentermijn langer is dan de gebruikelijke termijn voor het uitlenen van andere geschriften.

De door de leden van de CDA-fractie aan de orde gestelde reactie van de Stichting Auteursrechtbelangen terzake van de bij nota van wijziging voorgestelde toevoeging aan artikel 15c, tweede lid, Auteurswet lezen wij aldus dat naar het oordeel van deze Stichting deze wijziging, die gedeeltelijk ontleend is aan het thans bij de Eerste Kamer aanhangige reprografiewetsvoorstel 22 600, de behoefte aan een bijzondere regeling terzake van het uitlenen van bladmuziek ontkent.

Zowel bij de reproregeling als bij het voorliggende wetsvoorstel strekt deze toevoeging ertoe duidelijk te maken wat onder een werk bedoeld in artikel 10, eerste lid, onder 1°, moet worden begrepen. Voor wat betreft het reprorecht houdt de huidige formulering van artikel 16b, tweede lid, aanhef in dat de verveelvoudiging voor eigen oefening, studie of gebruik beperkt moet blijven tot een klein gedeelte van het werk, voor zover het betreft een werk als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onder 1°, de partituur of de partijen van een muziekstuk daaronder begrepen. De in de nota van wijziging bij het voorliggende wetsvoorstel voorgestelde aanvulling van artikel 15c, tweede lid, strekt ertoe elke onduidelijkheid over de reikwijdte van dit artikellid te voorkomen. De Stichting Auteursrechtbelangen meent nu dat het voor het uitlenen van bladmuziek voorgestelde regime voorbij gaat aan de behoefte aan speciale bescherming van deze categorie werken. Met andere woorden de in het tweede lid van artikel 15c voor geschriften voorgestelde regeling, die voor wat betreft de formulering is ontleend aan voornoemd wetsvoorstel 22 600, dient naar het oordeel van voornoemde stichting niet te gelden voor bladmuziek. Zoals hiervoor uiteengezet, zien wij geen aanleiding tot wijziging van het huidige voorstel.

De leden van de PvdA-fractie stelden wederom het tijdelijk uitleenverbodsrecht aan de orde. Zij stelden de vraag hoe de harmonisatiegedachte bij de implementatie van de richtlijn gestalte kan krijgen als er geen kennis voorhanden is over de implementatiewijze in andere lid-staten. Voorts vroegen zij of dit tijdelijke verbodsrecht bij de voorbereiding van de richtlijn een rol heeft gespeeld, waarom het niet in de richtlijn is opgenomen, en of het verstandig zou zijn het te introduceren als zou blijken dat de andere lid-staten het niet zouden willen overnemen. Zij verzochten bij de beantwoording de relevante amendementen van het

Europese Parlement te betrekken. Tenslotte vroegen zij of de regeling Europeesrechtelijk te handhaven is.

Artikel 5, eerste en tweede lid, van de richtlijn biedt de lid-staten de mogelijkheid om in geval van openbare uitlening van het uitsluitend uitleenrecht af te wijken, mits tenminste de auteurs een vergoeding voor de uitleen krijgen. Dit betekent dat de richtlijn de openbare uitlening niet harmoniseert. De lid-staten zijn binnen de in artikel 5 van de richtlijn gestelde grenzen vrij om het uitleenrecht naar believen vorm te geven. De harmonisatiegedachte behoeft derhalve bij de implementatie van dit onderdeel geen gestalte te krijgen. De regeling als voorgesteld in artikel 15c is derhalve een nationale regeling, die onzes inziens nationaal handhaafbaar is. Wij verwijzen naar hetgeen wij op p. 21 van de memorie van antwoord hierover opmerkten.

Harmonisatie van de openbare uitlening bleek in de Raadswerkgroep en de Raad geen haalbare kaart; het huidige artikel 5 van de richtlijn was op dit punt het maximaal haalbare. Een diepgaande discussie over de modaliteiten van zo'n uitleenrecht heeft niet plaatsgevonden; de discussie bleef steken in een discussie ten gronde. Dat de Commissie harmonisatie van het uitleenrecht nog niet heeft opgegeven, blijkt uit het vierde lid van artikel 5 van de richtlijn waarin een verslag van de Commissie in samenwerking met de lid-staten wordt aangekondigd vóór 1 juli 1997 over de openbare uitlening in de Gemeenschap. Deze bepaling kwam in het oorspronkelijke richtlijnvoorstel niet voor omdat, naar wij veronderstellen, toen nog de hoop leefde dat ook het uitleenrecht in deze richtlijn, althans enigszins, zou kunnen worden geharmoniseerd.

Blijkens het proces-verbaal van de zitting van het Europees Parlement van 12 februari 1992 (PV 57 II, PE 158.953) hechtte het Parlement aan het uitleenrecht. Met betrekking tot het oorspronkelijke artikel 4 van de richtlijn (thans artikel 5) werd geen amendement ingediend. Wel werden amendementen voor een nieuw artikel 4 bis en 4 ter ingediend, doch deze amendementen bevatten geen verbodsperiode; zij behelsden een bepaling over samenloop van auteursrechtelijke en nabuurrechtelijke bescherming en morele rechten.

Met betrekking tot de door de leden van de PvdA-fractie gestelde vraag om nader in te gaan op de door de leden van de CDA-fractie in het voorlopig verslag gestelde vraag of de bepaling in artikel 15c Auteurswet dat het werk in Nederland in het verkeer moet zijn gebracht Europeesrechtelijk is te handhaven, verwijzen wij, in eerste instantie naar hetgeen hiervoor is opgemerkt in antwoord op de vraag van de CDA-fractie. De leden van de PvdA-fractie vroegen deze vraag ook te bezien vanuit het Europese recht in breder perspectief. Terecht wijzen de leden van de PvdA-fractie erop dat in het rapport van de studiec commissie leenrecht van de Vereniging voor Auteursrecht van februari 1994 dezelfde vraag – echter zonder enige toelichting – wordt gesteld.

Naar onze mening levert het vereiste van het in het verkeer brengen in Nederland ook vanuit een breder Europeesrechtelijk perspectief geen problemen op. Wij denken hierbij aan de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen inzake uitputting van distributierechten, welke is gebaseerd op de artikelen 30–36 van het Unie-verdrag. Volgens deze jurisprudentie kan de verdere distributie in de Gemeenschap van een exemplaar van een werk niet worden verboden indien dit exemplaar door de rechthebbende of met diens toestemming in het verkeer is gebracht in een andere lid-staat van de Gemeenschap. In dit verband is artikel 1, lid 4, van de richtlijn relevant dat bepaalt dat de in lid 1 genoemde rechten niet worden uitgeput door verkoop of enige andere vorm van verspreiding. Met andere woorden de uitputtingsregel geldt niet voor deze exploitatievormen. Naar onze mening geeft deze uitsluiting van de gebruikelijke uitputtingsregel de lid-staten de mogelijkheid om de afloop van een tijdelijk verbodsrecht terzake van uitlenen te koppelen aan het in het verkeer brengen op hun territorium.

Ook een ander belangrijk beginsel van het Unie-verdrag nl. het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit (artikel 6) wordt naar onze mening door het voorliggende voorstel niet geraakt.

Voor wat betreft de door de leden van de PvdA-fractie gevraagde rapporten verwijzen wij naar het S.E.O.-onderzoek «Naar een verhuur- en leenrecht in de Europese Gemeenschap», Amsterdam 1990.

Voorts is als bijlage¹ bij deze nota gevoegd een overzicht van enige gegevens uit het continu-onderzoek inzake uitleen/verhuur van CD's door AGB/Duratrend, uitgevoerd in opdracht van de NVPI en STEMRA. In dit onderzoek wordt geen onderscheid gemaakt tussen verhuur en uitleen: verhuur omvat dus tevens uitleen. Het AGB-onderzoek, dat per kwartaal de markt van geluidsdragers in kaart brengt, is een kwantitatief onderzoek.

De leden van de PvdA-fractie vroegen of er door de invoering van een tijdelijk verbodsrecht geen sprake was van een dubbele compensatie voor het privé-kopiëren. Wij wijzen erop dat het verveelvoudigen voor eigen oefening, studie of gebruik van beeld- of geluidsdragers, waarvoor in 1991 een vergoedingsaanspraak is geïntroduceerd (artikel 16c e.v. Auteurswet), en het uitlenen van beeld- en geluidsdragers twee te onderscheiden exploitatievormen zijn. Het privé-kopiëren valt onder het verveelvoudigingsrecht en de uitlening vormt een openbaarmakings-handeling. In dit verband verwijzen wij naar overweging 6 van de considerans van de richtlijn waarin wordt gesteld «dat het auteursrecht en de bescherming door naburige rechten moeten worden aangepast aan de nieuwe economische ontwikkelingen, zoals nieuwe exploitatievormen en dat ..... de mogelijkheid om dit inkomen veilig te stellen en deze investering terug te verdienen, alleen daadwerkelijk kan worden gegarandeerd door een passende juridische bescherming van de betrokken rechthebbenden».

Zoals in de Memorie van Toelichting is uiteengezet (blz. 16-17), beoogt het tijdelijk verbodsrecht met aansluitend een recht op een billijke vergoeding een verschil in behandeling tussen de verhuur- en uitleen-sector zoveel mogelijk te beperken. Het tijdelijk verbodsrecht stelt de rechthebbenden in de gelegenheid om het betreffende produkt gedurende een bepaalde periode eerst op andere wijze aan het publiek beschikbaar te stellen, bijvoorbeeld via vertoning in bioscopen of via verkoop. De uitoefening van het tijdelijk verbodsrecht kan ertoe leiden dat bepaalde produkten zoals CD's – gedurende een bepaalde periode – niet beschikbaar zijn voor het publiek via uitlening. Dit kan van invloed zijn op het leengedrag van de consument, voor wie bijvoorbeeld het lenen van top-hits zeer aantrekkelijk kan zijn. Op de vraag naar de invloed van het tijdelijk verbodsrecht op de levensvatbaarheid van de cd-uitleen komen wij terug in het antwoord op een vraag van de D66-fractie in dit onderdeel van de nota.

De leden van de PvdA-fractie plaatsten enkele kanttekeningen bij de zinsnede in artikel 15c dat «het werk door de rechthebbende of met zijn toestemming in Nederland in het verkeer is gebracht».

Met deze zinsnede wordt beoogd tot uitdrukking te brengen dat het betreffende werk rechtmatig in Nederland op de markt is gebracht hetzij door de rechthebbende zelf hetzij door een derde met toestemming van de rechthebbende. Er moet ook daadwerkelijk sprake zijn van het op de markt brengen in Nederland. Met andere woorden het verbodsrecht terzake van uitlening geldt onverkort zolang aan deze voorwaarde feitelijk niet wordt voldaan. De omstandigheid dat derden met instemming van de rechthebbenden in een andere E.E.G.-lid-staat het betreffende produkt op de markt hebben gebracht is mitsdien niet relevant voor de vraag of de termijn van 6 maanden, zoals voorzien in artikel 15c, eerste lid, is aangevangen.

In dit verband benadrukken wij dat de specifieke regeling terzake van uitlening, zoals geformuleerd in artikel 15c Auteurswet, onderscheiden

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

moet worden van de E.E.G.-jurisprudentie terzake van uitputting van het openbaarmakingsrecht. Deze jurisprudentie komt – kort weergegeven – erop neer dat een rechthebbende in een lid-staat zich steeds kan verzetten tegen de import in zijn land van een in een andere lid-staat rechtmatig in het verkeer gebracht exemplaar, indien hij bij dat laatste geen enkele betrokkenheid heeft. Op grond van deze jurisprudentie kan de rechthebbende de import van een werk in Nederland niet verbieden indien dit werk in een andere lid-staat rechtmatig in het verkeer is gebracht. Dit staat echter los van het uitleenrecht dat het karakter van een verbodsrecht behoudt zolang het werk niet daadwerkelijk in Nederland in het verkeer is gebracht. Dit laatste dient te geschieden door de rechthebbende zelf of met zijn instemming. Het door de leden van de PvdA-fractie gesignaleerde en door ons onwenselijk geachte gevaar van uitholling van het leenrecht doet zich bij de hiervoor weergegeven inhoud van het tijdelijk verbodsrecht niet voor nu de eis wordt gesteld dat er feitelijk sprake moet zijn van «in het verkeer brengen in Nederland». Wij zijn dan ook van mening dat deze voorwaarde gehandhaafd dient te blijven.

Op de vraag van de leden van de VVD-fractie of er voor bladmuziek een in de tijd onbeperkt recht op leenvergoeding geldt kunnen wij bevestigend antwoorden. Het recht op een vergoeding terzake van het uitlenen van de in artikel 15c, tweede lid, genoemde werken is niet beperkt in de tijd. Hetzelfde geldt voor het vergoedingsrecht dat ontstaat na het vervallen van het tijdelijk verbodsrecht, bedoeld in het eerste lid van artikel 15c. Vanzelfsprekend komt aan deze vergoedingsaanspraken een einde indien de duur van het auteursrecht op het betreffende werk is verstreken.

De leden van de D66-fractie vroegen een reactie op het naar hun mening opmerkelijke feit dat van de kant van de bibliotheken werd gepleit voor vervanging van de voorgestelde window-regeling door een vergoedingsregeling met als argument dat de levensvatbaarheid van fonotheken, en daarmee de cultuurpolitieke doelstelling ervan, zou worden ondermijnd door het instellen van een tijdelijk verbod van zes maanden.

Zoals wij al eerder hebben gesteld, zijn wij niet van mening dat de levensvatbaarheid van fonotheken reëel gevaar zou lopen bij een tijdelijk verbodsrecht. De stelling van de fonotheken gaat uit van de gedachte dat de levensvatbaarheid van de audiovisuele afdeling van de bibliotheek staat of valt met het kunnen uitlenen van populair en goedlopend materiaal onmiddellijk na het op de markt verschijnen ervan. Het is de vraag of deze stelling – als zij terecht zou zijn – niet eerder een stevige argumentatie zou leveren ten gunste van het invoeren van een tijdelijk verbodsrecht dan een argumentatie daartegen. Hoe dat echter ook zij, wij gaan er van uit dat de levensvatbaarheid van de fonotheek niet afhankelijk is van de wetten van de markteconomie maar van de afwegingen die de subsidiënt maakt. Wij zijn er ook niet van overtuigd dat met het tijdelijk verbodsrecht de cultuurpolitieke doelstelling ondermijnd zou worden. Wij zijn immers van mening dat de levensvatbaarheid van de fonotheken in cultuurpolitiek opzicht niet onverbrekelijk gekoppeld is aan de actualiteit van de collectie gemeten naar de waarden van de markt, maar aan de pluriformiteit, de diversiteit, de kwaliteit en het aanvullende karakter ervan, dit laatste in de zin van beschikbaarheid van materiaal dat niet of niet meer via het koopkanaal voorhanden is.

De door de leden van de SGP-fractie genoemde criteria in artikel 9, tweede lid, van de Berner Conventie kunnen in materiële zin een richtsnoer zijn bij de beantwoording van de vraag of een beperking van het in beginsel volgens de richtlijn exclusieve leenrecht aanvaardbaar is. In de richtlijn wordt overigens in het kader van artikel 5, waarin de mogelijkheid tot afwijking van het uitsluitende openbare uitleenrecht wordt voorzien, niet verwezen naar de in artikel 9, tweede lid, Berner Conventie genoemde criteria, die zoals wij in de memorie van antwoord

reeds opmerkten, betrekking hebben op beperkingen op het verveelvoudigingsrecht.

In de door de leden van de SGP-fractie genoemde passage op blz. 11 van de memorie van antwoord hebben wij aangegeven wat in het algemeen onder in het verkeer brengen moet worden verstaan. Voor de inhoud van dit begrip is het in beginsel niet van belang wat de verblijfplaats van het werk is. In artikel 1, lid 3, van de richtlijn is met betrekking tot uitlening de voorwaarde gesteld dat deze dient plaats te vinden via voor het publiek toegankelijke instellingen. In de definitie van verhuur komt deze beperking echter niet voor. In de considerans is een aantal vormen van ter beschikking stellen opgesomd die niet als verhuur of uitlening in de zin van de richtlijn zijn aan te merken. Daaronder valt ook het voor raadpleging ter plaatse beschikbaar stellen. Deze overweging vormt een belangrijke richtsnoer voor de reikwijdte van de richtlijn en dient mitsdien bij de uitleg van dit instrument in aanmerking te worden genomen. Achtergrond van deze specifieke uitzondering is dat het betreffende werk niet de beschikkingsmacht verlaat van degene die het voor raadpleging ter plekke beschikbaar stelt.

De leden van de SGP-fractie stelden in reactie op ons eerdere antwoord nog nadere vragen met betrekking tot de zg. «sprinterservice».

Inderdaad is een evaluatie nog niet voorhanden. Wij hebben onze uitspraak in de memorie van antwoord echter gebaseerd op het uitgangspunt dat met de sprinterservice niet het behalen van financiële winsten wordt beoogd. De sprinterservice is opgezet als een extra dienst voor de gebruiker. De daarmee gemoeide extra kosten worden doorberekend aan de gebruiker waardoor deze extra kosten niet ten laste van de subsidiënt komen. Bij de veronderstelling van deze leden dat in de abonnementsgelden van de bibliotheken toch een dekking van de huishoudelijke kosten mag worden gezien, past de kanttekening dat abonnementsgelden meestal niet meer dan tien à vijftien procent van de gehele begroting van de bibliotheek bedragen en meestal ook niet zijn gerelateerd aan een specifieke kostensoort. De stelling van ondergetekenden dat ook deze activiteit onder het begrip «uitlening» is te plaatsen en niet onder het begrip «verhuur» is gebaseerd op de definities die in de richtlijn aan deze begrippen zijn gegeven. Zolang er sprake is van het ontbreken van een direct of indirect economisch voordeel moet worden gesproken van uitlening.

De leden van SGP-fractie stelden tevens de vraag welke garantie bestaat dat na afloop van het tijdelijke verbodsrecht het regime voor verhuur en uitlening nog gelijk zal zijn, aangezien immers rechthebbenden een bepaalde uitoefening van het verbodsrecht niet kan worden opgelegd.

Terzake kan inderdaad niets gegarandeerd worden. Dit is onzerzijds ook niet beoogd. Wij hebben slechts als onze bedoeling willen uitspreken dat waar verhuur en uitlening naast elkaar bestaan, er voor enige tijd (zes maanden in de opvatting van de regering) sprake moet zijn van vergelijkbare regimes. Uit oogpunt van cultuurpolitiek en publiek belang willen wij de beschikbaarheid na afloop van die periode verzekeren. Of er dan na afloop van die periode nog steeds sprake zal zijn van vergelijkbare regimes is de verantwoordelijkheid van de rechthebbenden zelf.

b. Specifiek cultuurpolitieke aspecten

De leden van de PvdA-fractie wijdden een beschouwing aan de gevolgen van de keuze voor het onderbrengen van het leenrecht in de Auteurswet. Een van de consequenties hiervan is, zoals wij reeds in de memorie van toelichting (p. 11–12) en de memorie van antwoord (p. 14), waarnaar wij verwijzen, opmerkten, dat het aan rechthebbenden is te beslissen over de repartitie van de geïncasseerde leenvergoeding. Als rechthebbenden instemmen met een repartitiereglement waarin bijvoorbeeld een vorm van aftopping is vervat of een deel van de vergoeding

wordt bestemd voor een cultureel doel, staat dat niet op gespannen voet met de beginselen van de Berner Conventie en van het auteursrecht.

Ook de leden van de D66-fractie was duidelijk dat een aantal in de geldende leenvergoedingsregeling opgenomen cultuurpolitieke desiderata in de voorgestelde regeling niet bij of krachtens de wet worden geregeld maar hun regeling vinden bij consensus van de rechthebbenden in het repartitiereglement. Uit een onderdeel daarvan leidden deze leden af dat wij hiermee de kunstenaars zelf de kunsten willen laten subsidiëren.

Wij vrezen dat deze leden het gestelde op de pagina's 13 en 14 van de memorie van antwoord toch wel erg misverstaan hebben. Wij zijn er wel voorstander van dat zo mogelijk de makers materieel kunnen bestaan van de (markt)opbrengsten van hun producten. Betoogd is dat in dat perspectief het auteursrecht het middel is waarmee het intellectuele eigendomsrecht kan worden uitgeoefend en verzilverd. Wij hebben daarbij als wenselijke situatie, zowel uit oogpunt van beheersing van overheidsuitgaven als uit ideële overwegingen, geschetst dat het uitgeversbedrijf en de auteurs op basis van voldoende marktvervullen zouden kunnen bestaan omdat daarmee de noodzaak van overheidssubsidiëring en bijdrage uit de collectieve middelen zou kunnen worden voorkomen. Steeds is onzerzijds bepleit dat de auteursrechten, waaronder ook de leenrechten, betaald moeten worden door de eindgebruikers. In geen enkel opzicht heeft de regering daarmee betoogd dat de kunstenaars de kunsten moeten bekostigen. Met de aftopping wordt slechts binnen het systeem van een auteursrechtelijke leenrechtregeling een zekere degressieve schaal van verdeling van het beschikbare geld ingevoerd. Een repartitie van de leenrechtgelden die strikt uitgaat van een gelijke vergoeding voor iedere afzonderlijke uitlening leidt tot hoge leenrechtbedragen voor enkele veel uitgeleende auteurs die daarmee een zodanig groot aandeel opeisen van het te verdelen bedrag dat voor minder uitgeleende auteurs het leenrecht leidt tot een bedrag dat zelfs bij de niet royale inkomenspositie van deze auteurs verwaarloosbaar moet worden geacht en wellicht ook niet meer opweegt tegen de verwervings- en verwerkingskosten.

7. Artikelen

Artikel I

Onderdeel A

Artikel 12

De leden van de CDA-fractie stelden enkele vragen met betrekking tot schoolboekenfondsen.

Wij wijzen erop dat de uiteenzetting op blz. 16 en 17 van de memorie van antwoord een reactie vormt op de door de leden van de PvdA-fractie gestelde vraag of de regering de visie van deze leden deelt dat de positie van schoolboekenfondsen niet door het wetsvoorstel wordt gewijzigd (voorlopig verslag blz. 13). Wij hebben te kennen gegeven dat dit niet zonder meer kan worden gesteld, maar dat op basis van de feitelijke omstandigheden zal moeten worden beoordeeld of er sprake is van verhuur of uitlening in de zin van het onderhavige wetsvoorstel.

Bij de beantwoording van de vraag of er sprake is van uitlening of verhuur zal de Minister van Onderwijs en Wetenschappen zich moeten laten leiden door de definities in artikel 12 van de Auteurswet, die ontleend zijn aan de richtlijn, en door hetgeen hieromtrent is gesteld in de considerans van de richtlijn. Daarbij moet tevens in aanmerking worden genomen dat het derde lid van artikel 15c uitsluitend betrekking heeft op het uitlenen door instellingen van onderwijs en van onderzoek en de aan die instellingen verbonden bibliotheken alsmede de Koninklijke biblio-

theek. Geschiedt het beheer van een schoolboekenfonds door derden bijvoorbeeld een boekhandel, zoals door de KNUB in de brief van 21 februari 1994 genoemd, dan is dit artikellid niet van toepassing. Hetzelfde geldt voor de door de KNUB gesignaleerde situatie van verhuur van schoolboeken door de boekhandel. Het spreekt voor zich dat bij de vaststelling van de op grond van artikel 15c, lid 3, verschuldigde vergoeding zal worden nagegaan aan de hand van de hiervoor genoemde criteria of de huidige praktijk van schoolboekenfondsen als verhuur of uitlening kan worden aangemerkt. De Minister van Onderwijs en Wetenschappen zal de verschuldigde vergoeding moeten vaststellen en aan rechthebbenden en de in artikel 15c, derde lid, genoemde instellingen moeten duidelijk maken waarop dit bedrag betrekking heeft.

De Minister stelt, zoals uiteengezet in de memorie van antwoord (blz. 2), de hoogte van de vergoeding vast na overleg met de in het derde lid genoemde Ministers van Justitie, Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Hij kan deze vergoeding gezien de tweede zin van het eerste lid van artikel 5 van de richtlijn vrij vaststellen, met dien verstande dat hij de eerste zin van het eerste lid en het tweede lid van artikel 5 van de richtlijn in acht moet nemen ingevolge welke tenminste de auteurs een uitleenvergoeding krijgen. Bij het vaststellen van de hoogte van de vergoeding kan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen zelf bepalen in hoeverre hij het aangewezen oordeelt de desbetreffende instellingen met administratieve lasten te belasten. De controle van de leenvergoedingsgegevens zal derhalve naar verwachting een globaler karakter dragen dan die van artikel 15g.

Gelet op het vorenstaande onderschrijven wij niet de conclusie van de CDA-fractie dat de regeling zich gemakkelijk leent voor ontduiking dan wel oneigenlijk gebruik. Het is immers de verantwoordelijkheid van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen dat zijn betalingsverplichting zich beperkt tot handelingen die als uitlening in de zin van het onderhavige wetsvoorstel kunnen worden aangemerkt.

Een eventuele omschrijving van de doelstelling van een boekenfonds in de statuten van een school vormt een aanwijzing voor de aard van deze activiteit. De school zal zich – vanzelfsprekend – in de praktijk ook moeten houden aan de doelstellingen terzake van de exploitatie van een boekenfonds.

Met de antwoorden aan bovengenoemde fracties zijn deels enkele vragen van de leden van de SGP-fractie beantwoord. Verder kan nog worden opgemerkt dat schoolboekenfondsen en het uitlenen van schoolboeken in het basisonderwijs voorzover ons bekend niet voorkomen. Met het totale bedrag dat de Minister van Onderwijs en Wetenschappen in gedachten heeft, behoeft daarom met eventuele uitleenvergoedingen voor deze categorie geen rekening te worden gehouden. Uiteraard zijn de financiële consequenties voor de onderwijsbegroting wel overwogen. De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zal hierin naar rato bijdragen.

De door de leden van de PvdA-fractie genoemde omschrijving van de notie «voor het publiek toegankelijk» in de toelichting (punt 1.3.) bij het oorspronkelijke voorstel voor de richtlijn, waarnaar ook wordt verwezen in de memorie van antwoord (blz. 16), vormt naar onze mening een duidelijke richtsnoer voor de betekenis van dit aspect van de richtlijn, waarin overigens tijdens de voorbereiding van dit instrument geen wijziging is gebracht. Gelet op de totstandkomingsgeschiedenis van dit richtlijnonderdeel menen wij dat deze omschrijving nog steeds betekenis heeft.

De door de leden van de VVD-fractie gestelde vraag of het wetsvoorstel ook van toepassing is op ondernemingen die zich bezighouden met de verhuur van leesportefeuilles kunnen wij bevestigend beantwoorden. Het wetsvoorstel voorziet, overeenkomstig de richtlijn, in een absoluut verhuurrecht. Verwezen zij in dit verband naar artikel 12, eerste lid, onder

3°, Auteurswet 1912. In ditzelfde artikel worden in een nieuw tweede en derde lid definities gegeven van de begrippen verhuren en uitlenen.

Het verhuren van werken, die in een leesportefeuille zijn opgenomen, kan mitsdien slechts geschieden met toestemming van rechthebbenden. Hetzelfde geldt voor de exploitanten van schoolboekenfondsen indien hun activiteiten als verhuur in de zin van dit wetsvoorstel kunnen worden aangemerkt.

Onderdeel B

Artikel 12a

De leden van de PvdA-fractie vroegen hoe valt te rijmen dat van het recht op een billijke vergoeding geen afstand kan worden gedaan maar dat het recht wel kan worden overgedragen. Voorts vroegen zij of zo'n overdracht niet inging tegen de geest van de richtlijn.

Ingevolge artikel 3 van het oorspronkelijke richtlijnvoorstel hadden zowel de auteurs van een beeld- of geluidsopname als de uitvoerende kunstenaars, fonogrammenproducenten en producenten van eerste vastleggingen van films, een aan hen klevend recht op een passend deel van zowel de uitleen- als de verhuurvergoeding, ook ingeval van overdracht van het verhuur- of uitleenrecht. Van dit recht op een passend deel van de vergoeding mocht geen afstand worden gedaan; wel mocht het beheer worden overgedragen. Dit betekende aldus de toelichting (3.3.) van de Commissie bij het oorspronkelijke voorstel, dat het recht op deze passende vergoeding bij de eerste rechthebbenden blijft berusten en dat daaraan geen afbreuk wordt gedaan door het feit dat het verhuur- en uitleenrecht is overgedragen of dat licenties zijn verleend. Ingevolge artikel 4 van de richtlijn is de bescherming van de eerste rechthebbenden enigszins afgezwakt. Het klevende recht is gehandhaafd maar beperkt. Het is beperkt tot de auteur of de uitvoerende kunstenaar. Voorts is het beperkt tot een billijke vergoeding voor verhuur. Verduidelijkt is dat enkel de afstand is uitgesloten. Dit betekent dat afstand om niet niet mogelijk is. Overdracht van het klevende recht tegen een billijke vergoeding is daarentegen mogelijk. Dit spoort met de geest van de richtlijn. Tegenover het klevende recht van de eerste rechthebbenden op een billijke vergoeding voor verhuur dient een afzonderlijke, billijke, tegenprestatie te staan. Wij verwijzen in dit verband naar de vijftiende, zestiende en zeventiende overweging van de richtlijn.

Artikel 12b

De leden van de CDA-fractie vroegen om nader commentaar op de brief van de Stichting Leenrecht, m.n. op het onderdeel dat het voor een kunstenaar moeilijk te bewijzen is dat hij conform artikel 39 van de BKR geen toestemming tot uitlening heeft gegeven.

Daarover het volgende: werk dat nog onder vigeur van de BKR is aangekocht, maar waarvoor destijds geen toestemming tot uitleen werd gegeven, bevindt zich niet in de kunstuitleeninstellingen. Immers het bewuste artikel 39 BKR bepaalde dat werken ter beschikking van centra voor kunstuitleen zouden komen, mits de maker van het kunstwerk daarvoor zijn toestemming had verleend. Bij het ontbreken van die toestemming kon het werk derhalve niet voor uitleen beschikbaar worden gesteld. Wij zijn nu bijna 15 jaar na de invoering van het bewuste artikel, en ruim 7 jaar na het beëindigen van de aankoopmogelijkheden in het kader van de BKR. Deze periode kan voldoende worden geacht voor kunstenaars om zich ervan te vergewissen dat er geen andere BKR-werken in de kunstuitleen zijn terecht gekomen, dan die waarvoor toestemming was verleend.

De leden van de CDA-fractie stelden dat de beeldend kunstenaar, indien

hij nieuwe rechten verwerft, in staat moet worden gesteld van die rechten in hun volle omvang te profiteren, al is het maar dat hij daarvoor een billijke vergoeding ontvangt. Een principe dat op een dergelijk abstractieniveau geformuleerd is, kan op ieders instemming rekenen. Ook op die van ondergetekenden. Bij het onderhavige wetsvoorstel gaat het erom die principes toe te snijden op een meer concreet toepassingsbereik. Dan blijkt het noodzakelijk om tot nuanceringen te komen, waar die ten aanzien van de beeldende kunstenaars er één van is. Het ook hiervoor al aangehaalde woord «profiteren» in het Eindverslag, duidt op een zeker (financieel) voordeel. Zoals in de memorie van antwoord is uiteengezet, zou zonder de bepaling van artikel 12b de beeldende kunstenaar, naar ons inzicht, financieel gezien slechter uitkomen. Immers, ofwel het aankoopbeleid en aankoopbudget van de instellingen voor kunstuitlenen komen onder druk te staan, ofwel de provincies en gemeenten zien zich genoodzaakt meer geld aan artotheken te fourneren, bij gelijkblijvende middelen, verstrekt door de rijksoverheid, voor het ontwikkelen van een beeldende kunstbeleid.

De leden van de VVD-fractie vroegen naar de achtergrond van de fictie van overdracht van het leenrecht. Wij achten deze constructie aangewezen om de huidige verhouding van de kunstenaar ten opzichte van de kunstuitlenen in stand te houden. Bij deze relatie heeft de kunstenaar te meer baat, als de kunstuitlenen worden gestimuleerd zoveel mogelijk gereed werk aan te kopen.

Verder vroegen de leden van deze fractie een reactie op het standpunt van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen, de Kunstenbond FNV, de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars en de Stichting Auteursrechtbelangen dat deze overdracht in strijd is met de EG-richtlijn, die dit wetsvoorstel beoogt te implementeren.

Gelet op de in artikel 5 van de richtlijn geformuleerde mogelijkheden tot afwijking van het uitsluitend leenrecht zijn wij van mening dat het voorgestelde artikel 12b niet in strijd is met dit instrument.

Ten aanzien van de overweging van de D66-fractie om een amendement in te dienen dat strekt tot schrapping van dit artikel zij opgemerkt dat wij dit niet in het belang achten van de beroepsgroep der beeldende kunstenaars in het bijzonder, noch in belang van het beeldende kunstbeleid in het algemeen.

Wij verwijzen nogmaals naar het gestelde in de memorie van antwoord. Wij verzoeken de leden van de D66-fractie zich nog eens goed op de concrete uitwerking van het voorstel in artikel 12b te bezinnen, alvorens te concluderen tot een «exorbitante vorm van rechtsoverdracht».

Onderdeel C

Artikel 15c

De leden van de CDA-fractie merkten terecht op dat wij de inhoudelijke argumenten tot vrijstelling van de blindenbibliotheken onderschrijven. Wij zijn ook niet principieel gekant tegen wettelijke vastlegging van deze uitzondering. Wij menen echter dat vastlegging in de wet waar belanghebbenden al bereid zijn tot regeling een onnodig middel is.

De leden van de VVD-fractie vroegen wat precies is bedoeld met de woorden «voor de eerste maal», zoals bij nota van wijziging is voorgesteld in het eerste lid van artikel 15c. Wat betekent dit voor releases van oudere werken, zo vroegen zij.

Deze toevoeging is in artikel 15c opgenomen op voorstel van de leden van de PvdA-fractie en beoogt, zoals deze leden in het voorlopig verslag (p. 15-16) uiteen zetten, de verbodsperiode te verduidelijken. Wij verwijzen naar hetgeen wij terzake in de memorie van antwoord (p. 22) opmerkten. Indien een release van een oud werk enkel bestaat uit een overzetten van een oud werk op een nieuwe drager – een oude LP wordt

bijvoorbeeld als CD uitgebracht – speelt het tijdelijke verbodsrecht tot uitlenen niet meer. Indien zo'n release echter auteursrechtelijk of nabuurrechtelijk relevante elementen toevoegt aan de bestaande drager kan voor die release toch een tijdelijk verbodsrecht bestaan. Volledigheidshalve merken wij op dat voor een release, die een verveelvoudiging van het werk of de prestatie vormt, de toestemming van de rechthebbenden vereist is.

Artikel 15d

De leden van de CDA-fractie wezen op de noodzaak om bij de vaststelling van de vergoeding rekening te houden met de inpasbaarheid ervan in de exploitatie van de bibliotheken. Zij waren van mening dat ook de onderhandelingsstichting zich hiervan rekenschap zou moeten geven en vroegen of de regering bereid was de statuten van de stichting op dit onderdeel te toetsen.

Hoewel wij ons geheel kunnen vinden in de opvatting van de leden van de CDA-fractie, betwijfelen wij of de statuten van de stichting zich lenen voor het vastleggen van dit soort uitgangspunten. Het is naar onze mening eerder een punt dat door de bibliotheekwereld als onderdeel van de onderhandelingen naar voren kan worden gebracht en dat afgewogen moet worden tegen de argumenten die de rechthebbenden zullen aanvoeren vanuit hun positie. Indien partijen het hieromtrent niet eens worden, ligt de uiteindelijke beslissing in handen van de onafhankelijke voorzitter.

Met betrekking tot het voorstel van de leden van de CDA-fractie om de gevolgen van het wetsvoorstel na vijf jaar te evalueren, verwijzen wij naar artikel IV van het wetsvoorstel dat reeds in een evaluatie van de regeling terzake van het leenrecht voorziet.

Artikel 15g

De leden van de CDA-fractie meenden dat het de uitvoering van het wetsvoorstel ten goede zou komen indien de termijnbepaling voor de opgave van het aantal uitleningen uit wetsvoorstel 22 600 zou worden overgenomen. Dit zou onverlet kunnen laten dat de opgave «onverwijld» wordt gedaan.

Wij begrijpen de suggestie van deze leden aldus dat zij een gefixeerde uiterste opgavetermijn prefereren boven een onmiddellijke opgave, in beide gevallen behoudens anders overeengekomen. Wij hebben er geen bezwaar tegen deze wetsvoorstellen op dit punt te laten sporen. Dit betekent dat het woord «onverwijld» in de eerste zin van dit artikel (en in het corresponderende artikel 15d in Artikel II) wordt geschrapt en vervangen door de in wetsvoorstel 22 600 genoemde termijn. Opgave dient dan, voorzover niet anders overeengekomen, te geschieden vóór 1 april van het kalenderjaar volgend op dat waarop de opgave betrekking heeft.

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
H. d'Ancona